

**International
Federation of
Library
Associations and Institutions**

IFLA profesinis pareiškimas dėl visuotinės bibliografinės apskaitos (2025)

Apibrėžtis ir kontekstas

Visuotinė bibliografinė apskaita (UBC) yra koncepcija, kuria siekiama pasaulinės bibliografinių ir autoritetinių metaduomenų koordinacijos bei prieigos prie jų, užtikrinamos laiku rengiant ir dalijantis esmine, naudotojų poreikiams pritaikyta bibliografinė informacija. UBC koncepcija buvo formuojama per tarptautinių konferencijų ir iniciatyvų ciklą, prasidėjusį 1960-aisiais ir lėmusį IFLA Tarptautinio UBC biuro įsteigimą 1974 m. IFLA palaikomi padaliniai daugiausia dėmesio skyrė UBC, kol ši atsakomybė buvo perduota Bibliografijos sekcijai, kuri 2012 m. parengė ankstesnį šios srities pareiškimą.

Šiuo pareiškimu IFLA dar kartą patvirtina nuolatinę UBC svarbą ir pagrindinį vaidmenį platesnėje metaduomenų ekosistemoj.

UBC tikslai

- Užtikrinti, kad autoritetingi metaduomenys, atspindintys kiekvieno regiono publikuotą produkciją, būtų platinami ir prieinami.
- Didinti efektyvumą, mažinti sąnaudas ir telkti pastangas, paskirstant atsakomybę už metaduomenų kūrimą ir sklaidą.
- Palengvinti visų bibliotekų darbą valdant savo fondus.
- Siekiant patenkinti bibliotekų naudotojų informacinius poreikius, suteikti jiems nemokamą ir atvirą prieigą prie patikimos informacijos, pasitelkiant tinkamas šiuolaikines technologijas.

UBC principai

- Atsakomybę paskirstyti pasauliniu mastu, kiekvienai nacionalinei bibliografijos agentūrai prisiimant atsakomybę už metaduomenis, aprašančius jos nacionalinę publikuotą produkciją.
- Metaduomenis kurti ir palaikyti jų kilmės vietoje.
- Užtikrinti kokybiškų metaduomenų parengimo ir sklaidos savalaikiškumą.
- Atverti metaduomenis plačiam ir atviram pakartotiniam naudojimui.

- Naudoti tarptautiniu mastu suderintus standartus, kad metaduomenys būtų nuoseklūs ir sąveikūs.

UBC nauda

UBC užtikrina laisvą ir atvirą prieigą prie patikimos informacijos bibliotekų vartotojams visame pasaulyje. Ji kuria pridėtinę vertę bibliografiniams ir autoritetiniams metaduomenims pasauliniu mastu ir skatina sistemų ir kalbų sąveikumą. Nacionalinėms bibliografijos agentūroms UBC yra būdas dalintis savo teritorijų ir kultūrų kūrybine produkcija su pasauliu. IFLA viduje ji struktūrizuoja kitų bibliografinių standartų taikymą ir palengvina nuoseklų duomenų pateikimą. UBC naudinga leidybos pramonei, autoriams ir kūrėjams, nes užtikrina tikslios informacijos apie prieinamus leidinius teikimą ir sklaidą. UBC taupo naudotojų laiką, integruodama duomenis vienoje vietoje ir mažindama informacijos paieškos sudėtingumą. Taip pat gali padėti mažinti duomenų saugojimo poreikius, sudarydama galimybes taupyti išteklius.

Suinteresuotosios šalys ir jų vaidmenys UBC

IFLA: kaip pagrindinė tarptautinė bibliotekų srities standartizacijos organizacija, IFLA yra atsakinga už nuoseklaus standartų ir gairių rinkinio, skirto bibliografinių ir autoritetinių metaduomenų valdymui ir dalijimuisi, kūrimą, palaikymą, publikavimą atviros prieigos sąlygomis ir skatinimą. Šie standartai apima principus, konceptualius modelius, išteklių aprašymo taisykles ir duomenų kodavimo schemas. IFLA taip pat atstovauja bibliotekų bendruomenę ir aktyviai bendradarbiauja su analogiškais institucijomis kitose paveldo bendruomenėse, įskaitant, bet jomis neapsiribojant, platesnį galerijų, bibliotekų, archyvų ir muziejų (GLAM) sektorių, taip pat su kitomis tarptautinėmis standartizacijos organizacijomis, siekdama užtikrinti tarpsritinį bendruomenių sąveikumą ir aktualumą.

Nacionalinės bibliografijos agentūros (NBAs): NBA yra agentūra, oficialiai kiekvienoje teritorijoje įgaliota kurti ir palaikyti bibliografinius ir autoritetinius metaduomenis apie savo teritorijos publikuotą produkciją, įskaitant jos kūrinius, kūrėjus ir vietas. NBA gali būti nacionalinės bibliotekos arba kito teritorinio subjekto padalinys. NBA yra atsakinga už autoritetinių metaduomenų kūrimą ir sklaidą laiku, jų kokybės ir vientisumo užtikrinimą, taip pat už jų prieinamumo ir sąveikaus naudojimo užtikrinimą visame pasaulyje.

Bibliotekos: bibliotekos, informacijos centrai, kiti dokumentacijos centrai ir organizacijos yra pagrindiniai NBA platinamų metaduomenų naudotojai. Šių metaduomenų integravimas į platesnį GLAM sektorių yra abipusiai naudingas šioms institucijoms, nes pagerina prieigą.

Leidybos pramonė: leidėjai ir platintojai teikia pagrindinį turinį ir pateikia metaduomenis šaltinyje. Jų bendradarbiavimas su NBA ir bibliotekomis bei tarptautinių bibliografinių standartų laikymasis prisideda prie laiko sąnaudų taupymo ir kaštų mažinimo visoje bibliografinėje ekosistemoje.

Technologijų ir sistemų tiekėjai: UBC priklauso nuo visų organizacijų, kuriančių sistemas palaikančias standartus, būtinus metaduomenų sąveikumui, duomenų dalijimuisi ir pakartotiniam naudojimui, dalyvavimo.

Galutiniai naudotojai: bibliotekų paslaugų vartotojai, tyrėjai, studentai ir plačioji visuomenė yra galutiniai UBC naudos gavėjai. Naudotojų poreikių tenkinimas lemia bibliografinių ir autoritetinių metaduomenų kūrimą bei naudojimą, užtikrinant, kad prieiga išliktų orientuota į naudotoją.

Raginimas veikti

UBC įgyvendinimas reikalauja bendradarbiavimo tarp visų dokumentinės informacijos ekosistemos suinteresuotųjų šalių, įskaitant platesnį GLAM sektorių. Šiuolaikinės technologijos suteikia galingus įrankius, kurie turėtų būti aktyviai naudojami siekiant pagerinti pasaulinį bibliografinių ir autoritetinių metaduomenų mainų, integracijos ir prieinamumo procesą. Ši pasaulinės prieigos prie autoritetinių metaduomenų vizija išlieka svarbi ir šiandien, nes technologijos toliau keičia informacijos kūrimo ir dalijimosi būdus.

Spartūs technologiniai pokyčiai ir skaitmeninio turinio plitimas reikalauja patikimos, standartizuotos informacijos, siekiant užtikrinti patikimą prieigą prie pasaulinių žinių, kurios yra gyvybiškai svarbios žinių plėtrai ir informuotų visuomenių funkcionavimui.

Patvirtinta IFLA Valdančiosios tarybos, 2025 m. liepos 9 d.

Vertimas / Translation by: Genutė Rutkauskienė ir Dovilė Ivanovienė, Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

We confirm that the Lithuanian translation accurately reflects the content and meaning of the English original

This translation is distributed under the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license